

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення
захисту осіб, які здійснюють діяльність арбітражних керуючих»
(реєстр. № 15217 від 04.05.2026)*

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються правові підстави встановлення кримінальної та адміністративної відповідальності за протиправні дії, вчинені щодо арбітражного керуючого. Дослідження проведено в контексті пропозицій, передбачених у проєкті Закону України реєстр. № 15217 від 04.05.2026 (далі – законопроект).*

Розглядається відповідність законопроекту вимогам Конституції України, основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам кримінального та адміністративного законодавства, а також законів, що визначають повноваження арбітражного керуючого та встановлюють відповідальність за дії, що перешкоджають їх реалізації.

За результатами дослідження виявлено ризики, які можуть ускладнити застосування положень законопроекту та досягнення проголошеної в ньому мети щодо законодавчого забезпечення правового захисту арбітражних керуючих, встановлення додаткових гарантій їх незалежності та ефективного виконання своїх службових обов'язків.

***Ключові слова:** арбітражний керуючий, процедура банкрутства, повноваження арбітражного керуючого, запит арбітражного керуючого, правовий захист арбітражних керуючих, кримінальна відповідальність, адміністративна відповідальність.*

Вступ

Відповідно до вимог статей 1, 10 Кодексу України з процедур банкрутства (від 18.10.2018 № 2597-VIII) (далі – Кодекс) арбітражним керуючим є фізична особа, яка в порядку, встановленому цим Кодексом, отримала відповідне свідоцтво, що надає право здійснювати діяльність арбітражного керуючого, та інформація про яку внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України. Арбітражний керуючий з моменту постановлення господарським судом ухвали (постанови) про призначення його керуючим санацією або ліквідатором підприємства-боржника до моменту припинення здійснення ним повноважень прирівнюється до службової особи такого підприємства.

Серед передбачених статтями 12, 12-1 Кодексу повноважень арбітражного керуючого, зокрема визначено право: звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та підпорядкування, громадських об'єднань, фізичних осіб із запитом про надання інформації та копій документів, необхідних для здійснення повноважень у справі про банкрутство (неплатоспроможність) щодо боржника та членів сім'ї боржника; отримувати від банків, небанківських надавачів платіжних послуг, депозитарних установ та інших професійних учасників ринків капіталу інформацію про наявність рахунків та залишок коштів на рахунках боржника, рух коштів та операції на рахунках боржника, інформацію про договори боржника щодо

зберігання цінностей; мати безпосередній доступ до інформації про боржників, їхнє майно, доходи та кошти, у тому числі конфіденційної, що міститься в державних базах даних і реєстрах тощо.

Згідно з частиною третьою статті 12-1 Кодексу відмова в наданні інформації на запит арбітражного керуючого, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання недостовірної інформації тягнуть за собою відповідальність згідно із законом, крім випадків відмови в наданні таємної та/або службової інформації.

Стаття 13 Кодексу закріплює, що арбітражний керуючий під час здійснення своїх повноважень є незалежним. Його незалежність забезпечується насамперед особливим порядком призначення, притягнення до відповідальності та припинення повноважень. У цій статті також встановлюється заборона будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання в діяльність арбітражного керуючого, про що він зобов'язаний повідомити правоохоронним органам.

Однак у згаданому кодифікованому законодавчому акті відсутні норми, що встановлюють зобов'язання осіб, які вчиняють дії щодо незаконного впливу, тиску або втручання в діяльність арбітражного керуючого, нести адміністративну, кримінальну або інші види відповідальності в порядку та в обсягах, встановлених законом. Відсутня й пряма вказівка на адміністративну/кримінальну відповідальність за такі дії у чинному адміністративному та кримінальному законодавством.

Водночас у Кримінальному кодексі України (далі – КК України) передбачено кримінальну відповідальність за вказані вище діяння, вчинені щодо працівників правоохоронних органів, державних виконавців, військовослужбовців та деяких інших категорій осіб. Серед них визначено й приватних виконавців, які, аналогічно арбітражним керуючим, мають статус незалежних фахівців (фізичних осіб), уповноважених державою на здійснення певної професійної діяльності, рішення яких для інших учасників відповідних правовідносин мають обов'язковий характер. При цьому, як і арбітражні керуючі, приватні виконавці діють на підставі відповідного судового рішення, у спосіб та порядок, що визначені виключно законом.

Так само певні процесуальні гарантії щодо приватних виконавців надає і чинний Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України).

Окрім того, на сьогодні відмічаються численні факти безпідставної відмови у наданні інформації на запити арбітражних керуючих, тиску та погроз щодо них, інших форм перешкоджання арбітражним керуючим під час виконання ними своїх обов'язків з боку боржників, кредиторів, інших учасників процедури банкрутства¹. Це негативно впливає на ефективність реалізації господарських відносин в цілому, забезпечення прав та законних інтересів зацікавлених осіб.

Викладене зумовило підготовку досліджуваного законопроекту.

---

¹ Постанова Касаційного господарського суду у складі ВС від 15.01.2025у справі № 925/1398/22(925/676/24). URL: <https://iPLEX.com.ua/doc.php?regnum=124687797&red=1000030f75f80997828dc72d7bffe8a5339791&d=5>; Постанова Касаційного адміністративного суду у складі ВС від 20.03.2025 у справі № 440/4399/22. URL: https://protocol.ua/ua/postanova_kas_vp_vid_20_03_2025_roku_u_spravi_440_4399_22/#google_vignette та ін.; Шатній О. Доступ до інформації: чи законна відмова? *Юридична Газета*. 11.07.2025. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/dostup-do-informaciyi-chi-zakonna-vidmova.html>

Основна частина

У законопроекті досягнення зазначеної мети пропонується забезпечити шляхом внесення низки змін до КК України, КПК України та Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП).

Зокрема пропонується:

1) доповнити словами *«арбітражний керуючий»* перелік осіб, передбачений у статтях 57 «Виправні роботи», 342 «Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб», 343 «Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця», 347 «Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця» КК України;

2) доповнити частину п'яту статті 196 «Ухвала про застосування запобіжних заходів» та частину дев'яту статті 376 «Проголошення судового рішення» КПК України словосполученням про надсилання копії названої ухвали та повідомлення про ухвалення вироку *«щодо осіб, які є арбітражними керуючими, - Міністерству юстиції України та Національній асоціації арбітражних керуючих України»*;

3) доповнити статтю 212-3 «Порушення права на інформацію та права на звернення» КУпАП новою частиною чотирнадцятою, у якій передбачити відповідальність посадових осіб за визначені у ній неправомірні дії, пов'язані з ненаданням інформації на запит арбітражного керуючого; одночасно доповнити статті 221 та 255 цього Кодексу положеннями, відповідно, про те, що справи про такі адміністративні правопорушення розглядаються суддями районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів, а протоколи про ці правопорушення мають право складати уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади із забезпечення реалізації державної правової політики та його територіальних органів.

За результатами проведеного дослідження, враховуючи викладені в законопроекті пропозиції, вважаємо за доцільне відзначити таке.

У запропонованих змінах до названих норм використовується новий вузькоспеціальний термін *«арбітражний керуючий»*, правильне розуміння якого має вирішальне значення для встановлення об'єктивної сторони вищезазначених діянь. Однак, у законопроекті відсутнє роз'яснення цього терміну, у зв'язку з чим вбачається доцільним надати його в окремій Примітці до цих статей або зробити у них посилання на відповідні норми Кодексу України з процедур банкрутства.

Згідно з положеннями статей 34, 35 Закону України «Про правотворчу діяльність» (від 24.08.2023 № 3354-IX) терміни, що вживаються в тексті нормативно-правового акта, повинні бути однозначними та зрозумілими. При формулюванні норм права терміни, що позначають вузькоспеціальні поняття, підлягають обмеженому використанню, а у випадку, якщо їх використання у

певній сфері правового регулювання є професійно необхідним, вони мають бути обов'язково визначені.

Загалом же недотримання вимог правової визначеності закону (тобто його ясності, точності, доступності) утруднює сприйняття і тлумачення змісту запропонованих норм, перешкоджає однозначності розуміння викладених у них термінів та, як наслідок, належному використанню їх положень під час правозастосовної діяльності й обґрунтованому притягненню до відповідальності осіб, які вчинятимуть зазначені порушення.

Тому з метою забезпечення однозначності розуміння положень законопроекту, дотримання інших вимог нормопроекування та змісту нормативно-правового акта, передбачених Законом, доречно викласти диспозицію частини першої статті 343 КК України, до якої пропонується внести зміни, у такій редакції: *«Вплив у будь-якій формі на працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника органу державної виконавчої служби, приватного виконавця, арбітражного керуючого, а також близького родича державного виконавця, приватного виконавця, арбітражного керуючого з метою перешкодити виконанню ним службових обов'язків, здійсненню судово-експертної діяльності або добитися прийняття незаконного рішення».*

З цією ж метою викласти диспозицію частини першої статті 347 КК України у редакції: *«Умисне знищення або пошкодження майна, що належить працівникові правоохоронного органу, працівникові органу державної виконавчої служби, приватному виконавцю, арбітражному керуючому (у тому числі після звільнення з посади) чи їхнім близьким родичам, у зв'язку з виконанням службових обов'язків працівником правоохоронного органу, арбітражним керуючим або примусовим виконанням рішень державним виконавцем чи приватним виконавцем (у тому числі у минулому)».*

На відміну від запропонованої у законопроекті така редакція враховує спеціальний характер передбачених законом функціональних повноважень державного виконавця або приватного виконавця щодо примусового виконання судових рішень.

Відповідно до частини четвертої статті 13 згаданого Кодексу у разі затримання уповноваженим органом арбітражного керуючого або повідомлення йому про підозру у вчиненні ним кримінального правопорушення орган, що здійснив затримання чи повідомив про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, зобов'язаний негайно повідомити про це державний орган з питань банкрутства та саморегульовану організацію арбітражних керуючих.

Попри пріоритетне значення вимог цієї статті для досягнення мети законопроекту щодо посилення кримінально-правового захисту арбітражних керуючих, пропозиції про доповнення КПК України аналогічним приписом відсутні.

Про деякі неузгодженості із вказаною нормою Кодексу вказує і наявність у частині третій чинної статті 213 «Повідомлення інших осіб про затримання» КПК України абзацу другого, який передбачає, що «У разі затримання державного виконавця чи приватного виконавця уповноважена службова особа, яка здійснювала затримання, зобов'язана протягом 24 годин повідомити про це

Міністерство юстиції України, а щодо осіб, які є приватними виконавцями, - Міністерство юстиції України та Раду приватних виконавців України».

Між тим, виходячи зі змісту законопроекту, його положення щодо процесуальних гарантій захисту арбітражних керуючих застосовуються насамперед за аналогією з відповідними нормами КПК України щодо приватних виконавців.

З огляду на викладене, доречно доповнити зазначену статтю 213 та статтю 278 «Вручення письмового повідомлення про підозру» КПК України відповідними приписами, які передбачатимуть порядок повідомлення Міністерства юстиції України та Національної асоціації арбітражних керуючих України про затримання уповноваженим органом арбітражного керуючого або повідомлення йому про підозру у вчиненні ним кримінального правопорушення органом, що здійснив таке затримання чи повідомив про підозру у вчиненні кримінального правопорушення.

У законопроекті пропонується внести зміни до статті 196 КПК України щодо обов'язкового надсилання названим вище установам копії ухвали про застосування запобіжних заходів «щодо осіб, які є арбітражними керуючими». Однак з метою законодавчого забезпечення належного правового захисту арбітражних керуючих вбачається доцільним доповнити і статтю 132 «Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження» КПК України положенням про необхідність надсилання Міністерству юстиції України та Національній асоціації арбітражних керуючих України копії ухвали слідчого судді або суду про застосування будь-яких заходів забезпечення кримінального провадження щодо арбітражних керуючих.

Обґрунтуванням цього є те, що заходи забезпечення кримінального провадження загалом, а не тільки запобіжні заходи, за своїм процесуальним змістом та спрямованістю, об'єктивно передбачають високий ступінь втручання у права і свободи особи та обмеження таких прав, про що йдеться і в частині третій статті 132 КПК України.

Диспозицію частини чотирнадцятої статті 212-3 КУпАП (у редакції законопроекту) після слів *«неправомірна відмова в наданні інформації на запит арбітражного керуючого»* доцільно доповнити словосполученням *«крім випадків відмови в наданні таємної та/або службової інформації»*, далі по тексту.

Таке застереження має суттєве значення у контексті об'єктивної сторони діяння, пов'язаного з неправомірною відмовою в наданні інформації на запит арбітражного керуючого, за яке пропонується встановити адміністративну відповідальність. Його наявність у тексті цієї статті повністю узгоджуватиметься з приписами частини третьої статті 12-1 названого вище Кодексу, що передбачає за вказані дії настання відповідальності згідно із законом.

Отже, вищезначені пропозиції законопроекту не повною мірою відповідають встановленим статтею 34 Закону України «Про правотворчу діяльність» вимогам щодо правової визначеності, повноти та системності змісту нормативно-правового акта, взаємоузгодженості його положень з нормами інших законів. У подальшому це може ускладнити належну реалізацію

законопроєкту під час правозастосовної діяльності та досягнення проголошеної в ньому мети щодо вдосконалення правового захисту арбітражних керуючих.

Висновки

Попри актуальне значення досліджуваного законопроєкту, деякі його положення містять певні ризики, у зв'язку з чим не узгоджуються з усталеними вимогами законодавчої техніки щодо правової визначеності, повноти та системності змісту нормативно-правового акта. У подальшому такі ризики можуть перешкодити належній реалізації та досягненню мети законопроєкту, внаслідок чого відповідні положення підлягають корегуванню.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.